

Spatial Analysis of Spatial Identity Indicators in Peri-urban Rural Settlements (Case Study: Villages around the Shirvan City)

Aliakbar Anabestani ¹, Seyyedeh Parvin Hosieni ², Hamid Shayan ³, Omid Ali Kharazmi ⁴

¹. Professor in Department of Human Geography and Spatial Planning, Faculty of Earth Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.

². Ph.D. Candidate in Geography and Rural Planning, Faculty of Literature and Humanities, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

³. Professor in Department of Geography, Faculty of Literature and Humanities, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

⁴. Associate Prof. in Department of Geography, Faculty of Literature and Humanities, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

ARTICLE INFO

Article type:

Articles extracted from Thesis

Received:

30 July 2024

Received in revised form:

28 August 2024

Accepted:

27 November 2024

Published Date:

17 August 2025

pp.129-154

Keywords:

Spatial identity, Spatial analysis, Village, Peri-urban, Shirvan city.

ABSTRACT

Peri-urban settlements are places that are exposed to identity changes between the village and the city, so studying the spatial identity of the residents of these settlements can provide a platform for their future development. Therefore, the aim of the present study is to investigate the formation of spatial identity indicators in the peri-urban settlements of Shirvan. This research has been carried out based on the purpose of applied type and on the basis of descriptive-analytical nature. To investigate the theoretical framework of the research, documentary and library methods were used, and field studies and questionnaire tools were used to investigate spatial identity indicators in the rural settlements of Peri-urban the statistical population of the research includes (4584) households living in all 15 villages located around Shirvan city, using Cochran's formula, the number of 252 households was estimated as sample households and they were randomly questioned. COCOSO and CRITIC software were used for data analysis, and GIS and one-sample T-test were used in SPSS software to draw maps. The findings of the research confirm that among the indices of spatial identity, the index of self-efficacy and continuity were the most important indicators of spatial identity development in the studied villages with the averages of (-3.014) and (-5.116) respectively. Finally, the results of the spatial analysis show that the villages of Garh Zo, Kalate Handi and Mohammad Abad have the highest ranking in terms of having the indicators of spatial identity, and the villages of Khanalaq Alah Abad Sofla and Varg have the lowest ranking in terms of having the indicators. are spatial identity.

Corresponding author (Email: a_anabestani@sbu.ac.ir)

Cite this article:

Anabestani, A., Hosieni, S.P., Shayan, H. & Kharazmi, O.A. (2025). Spatial Analysis of Spatial Identity Indicators in Peri-urban Rural Settlements (Case Study: Villages around the Shirvan City). *Journal of Urban Peripheral Development*, 7(2), 129-154.

<http://doi.org/10.22034/jpusd.2024.470673.1316>

2676-4172 © Iranian Association of Geography and Rural Planning.

This is an open access article under the CC BY-NC/4.0/License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

Human living environment has a significant effect on human behavior and identity towards hidden values. Since identity is a set of traits and characteristics that distinguish a person or society from other people and societies; According to these criteria, the city becomes independent and independent, which ultimately makes it stable. If the concept and nature of place and space can be examined from different perspectives. In the field of philosophy, geometry, mathematics, architecture, and social sciences, the concept of place and space can be understood and recognized in special ways. Studies on the interaction of culture and place are less visible in humanities research. In these few researches, the definitions provided are different based on the nature of the academic field, intellectual frameworks, cultural and social structures, and also the goals of the researchers in the scientific fields.

In this connection, rural settlements are willingly or unwillingly exposed to changes that often have an external origin and are formed outside the rural areas, and the various effects of these changes appear in the rural areas in different ways and in various contexts. The effects of these changes in the physical field have been considered under the title of physical-appearance changes, which in turn cause internal changes and even social, economic, physical and environmental changes in rural settlements. In the same direction, peri-urban areas, the most common concept and scope for an area between the fully urbanized area and the rural outskirts. Divided into two regions, urban halo (inner halo) and rural halo (outer halo).

Methodology

This research has been done based on the objective of the applied type and on the basis of the descriptive-analytical nature. To investigate the theoretical framework of the research, documentary and library methods

were used, and field studies and questionnaire tools were used to investigate spatial identity indicators in the rural settlements of Pirashhari. According to the statistics provided by Iran Statistics Center in 2015, Shirvan city has a population of 146,125 people and 43,873 households. Of these, 89,345 people with 26,672 households live in urban areas and 56,790 people with 17,199 households live in rural areas of the city. In this research, sample villages were selected in a purposeful manner, a circle (buffer) with a radius of 10 km from the edge of the urban area of Shirvan Tarsim and a total of 15 villages inside it, excluding Ziarat and Mansouran, which form the city of Ziarat, were selected as samples.

Results and discussion

In the spatial distribution of the average of the research variable i.e. spatial identity at the level of the villages, the villages of Garh Zo with a figure of 111.13, Kalate Hendi with a figure of 7.870 and Mohammad Abad with a figure of 7.372 are the highest and the villages of Khanlaq, Elah Abad Sofal, Varg are respectively the lowest. It shows the statistics. The villages of Razmghnan, Tensavan, Amanabad have an average higher than 6. According to the research done, the villages of Khanalaq and Elahabad Lower have weak conditions in terms of spatial identity, because the majority of the residents of Khanalaq village are among the immigrants and do not have any attachment to their place of residence and in relation to the village Lower Allahabad, although the majority of the residents of the village are considered to be natives of the region, but due to the poor livelihood and economic conditions and agriculture and animal husbandry of the village, they travel to and from Shirvan city on a daily basis to make a living and earn money, and only this village As a dormitory village, it is used by residents and natives.

Conclusion

The results show that the concept of spatial identity is the result of a set of indicators of comfort and mental image, emotional belonging and environmental fit, social connection and dependence, commitment and spatial connection, connection and spatial belonging, participation and solidarity, spatial and psychological security, interaction. . From the point of view of the rural respondents, the results of the t-test showed that among the indicators of spatial identity, the index of self-efficacy and continuity, respectively, with the means of (-3.014) and (-5.116) as the most important indicators of the development of spatial identity in The villages have been studied.

Funding

According to the responsible author, this article has no financial support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

The current paper is extracted from the doctoral dissertation of the Second author (Seyyede Parvin Hosieni) in the Department of Geography, Faculty of Literature & Human Sciences, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran..

تحلیل فضایی شاخص‌های هویت مکانی در سکونتگاه‌های روستایی پیراشهری (مطالعه موردی: روستاهای پیرامون شهر شیروان)

علی اکبر عنابستانی^۱✉، سیده پروین حسینی^۲، حمید شایان^۳ و امیدعلی خوارزمی^۳

۱. استاد گروه جغرافیا و آمایش انسانی، دانشکده علوم زمین، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

۲. دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

۳. استاد گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

۳. دانشیار گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله برگرفته از رساله دکتری	سکونتگاه‌های پیراشهری مکان‌هایی هستند که در معرض تغییرات هویتی بین روستا و شهر قرار دارند، لذا مطالعه وضعیت هویت مکانی ساکنان این سکونتگاه‌ها می‌تواند بستری برای توسعه آتی آن‌ها را فراهم نماید. بنابراین، هدف پژوهش حاضر، بررسی وضع شکل‌گیری شاخص‌های هویت مکانی در سکونتگاه‌های پیراشهری شیروان است. این تحقیق بر اساس هدف از نوع کاربردی و بر اساس ماهیت، توصیفی-تحلیلی می‌باشد. برای بررسی چهارچوب نظری پژوهش از روش اسنادی و کتابخانه‌ای و جهت بررسی شاخص‌های هویت مکانی در سکونتگاه‌های روستایی پیراشهری از مطالعات میدانی و ابزار پرسشنامه استفاده گردیده است. جامعه آماری تحقیق شامل (۴۵۸۴) خانوار ساکن طبق بافر ۱۰ کیلومتر در تمامی ۱۵ روستای واقع در پیرامون شهر شیروان است که با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۲۵۲ خانوار به عنوان خانوارهای نمونه برآورد و به روش تصادفی مورد پرسشگری قرار گرفتند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از روش‌های CoCoSo، CRITIC و جهت ترسیم نقشه‌ها از GIS و آزمون T-تک نمونه‌ای در نرم‌افزار SPSS استفاده گردیده است. یافته‌های تحقیق مؤید آن است که از میان شاخص‌های هویت مکانی (تمایز، تداوم و پیوستگی، خودکارآمدی، عزت‌نفس)، شاخص خودکارآمدی و تداوم، به ترتیب با میانگین‌های (۳/۰۱۴) و (۵/۱۱۶-) به عنوان مهم‌ترین شاخص‌های رشد هویت مکانی در روستاهای مورد مطالعه بوده‌اند. در نهایت نتایج تحلیل فضایی نشان می‌دهد به لحاظ برخورداری از شاخص‌های هویت مکانی روستاهای گره زو، کلاته‌هندی و محمدآباد به ترتیب رتبه‌های اول تا سوم دارای بیشترین میزان رتبه و روستاهای خانلق، اله آباد سفلی و ورگ دارای کمترین رتبه به لحاظ برخورداری از شاخص‌های هویت مکانی هستند.

نویسنده مسئول (رایانامه: a_anabestani@sbu.ac.ir)

ارجاع به مقاله: عنابستانی، علی اکبر؛ حسینی، سیده پروین؛ شایان، حمید و خوارزمی، امیدعلی. (۱۴۰۴). تحلیل فضایی شاخص‌های هویت مکانی در سکونتگاه‌های روستایی پیراشهری (مطالعه موردی: روستاهای پیرامون شهر شیروان). *مجله توسعه فضاهای پیراشهری*، ۷(۲)، ۱۲۹-۱۵۴.

doi: <http://doi.org/10.22034/jpusd.2024.470673.1316>

مقدمه

محیط زندگی انسان تأثیر بسزایی در رفتار و شکل‌گیری هویت او دارد و این تأثیر می‌تواند فرد را به‌سوی ارزش‌های پنهان در فضا سوق دهد. از آنجاکه هویت، مجموعه‌ای از صفات و ویژگی‌هایی است که باعث تمایز یک فرد یا جامعه از دیگران می‌شود، شهر نیز به تبعیت از همین معیارها دارای شخصیت شده و هویتی مستقل می‌یابد. این ویژگی، در نهایت به پایداری شهر منجر می‌شود (مجیدی و حیدری، ۱۳۹۵: ۱۴). مفهوم مکان و فضا از دیدگاه‌های گوناگون، از جمله فلسفه، هندسه، ریاضیات، معماری و علوم اجتماعی، قابل بررسی است و در هر حوزه، درک این مفاهیم به شیوه‌ای خاص صورت می‌گیرد. با این حال، در تحقیقات علوم انسانی، مطالعات مربوط به تعامل فرهنگ و مکان کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند. در اندک پژوهش‌های موجود نیز، تعاریف ارائه‌شده با توجه به رشته علمی، چارچوب‌های فکری، ساختارهای فرهنگی و اجتماعی و اهداف محققان، متفاوت هستند (رضوانی و احمدی، ۱۳۸۸: ۴۶). مکان‌ها بخشی از واقعیت زندگی انسان‌اند که افراد در آن زندگی می‌کنند و بر اساس ویژگی‌های فیزیکی و احساسی-رفتاری خاصی تعریف می‌شوند. همچنین نگرش‌ها، احساسات و عقایدی که افراد نسبت به مکان‌ها دارند، بر تصویر ذهنی آنان از این فضاها تأثیر می‌گذارد. در همین راستا، پیوندهای عاطفی با مکان نقش مهمی در ادراک افراد از فضا ایفا می‌کند (پیوسته‌گر و اکبری، ۱۴۰۰: ۴۹).

امروزه بسیاری از افراد به دلیل فقدان احساس وابستگی به مکان زندگی‌شان، پیوسته در حال جابه‌جایی هستند. یکی از دلایل اصلی این امر، نبود حس تعلق و هویت مکانی است که از فقر هویتی محیط نشأت می‌گیرد. ایجاد هویت در مکان زندگی، زمینه‌ساز ایجاد ارتباط عاطفی و روانی میان فرد و محیط شده و در نهایت فرد، خود را بخشی از آن فضا می‌داند. این هویت به واسطه دو عامل شکل می‌گیرد: نخست، عناصر کالبدی و بصری محیط که مکان را از دیگر فضاها متمایز می‌کنند و دوم، مجموعه‌ای از عوامل ادراکی چون دیده‌ها، خاطرات، احساسات و تجربیات فرد از مکان. این دو عامل، در کنار یکدیگر موجب ایجاد تصویر ذهنی از مکان و در نهایت هویت مکانی می‌شوند (کریمی و نگین‌تاجی، ۱۳۹۷: ۷۰). در نهایت در ارتقای حس تعلق به مکان نیز مؤثر است (قائدرحمتی، ۱۳۹۶: ۹۰۴). در همین راستا، سکونتگاه‌های روستایی خواه‌ناخواه در معرض دگرگونی‌هایی هستند که منشأ اغلب آن‌ها بیرونی است و خارج از محدوده‌های روستایی شکل می‌گیرد. این دگرگونی‌ها در زمینه‌های مختلف کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی به شکل‌های گوناگون بروز می‌یابد و آثار خود را بر محیط روستا می‌گذارد. به‌ویژه دگرگونی‌های کالبدی که در قالب تحولات فیزیکی-ظاهری ظاهر می‌شوند، می‌توانند به بروز تغییرات بنیادی در ساختار روستا بینجامند (طالشی و همکاران، ۱۳۹۸: ۸۰).

در حال حاضر، روستاهای حریم شهرها به دلیل نزدیکی فضایی-کالبدی به شهر، از امکانات، فرصت‌ها، محدودیت‌ها و چالش‌هایی برخوردارند که در سایر روستاها به چنین شدت و گستره‌ای مشاهده نمی‌شود. استقرار در پیرامون شهر و بهره‌مندی از شبکه‌های ارتباطی مناسب، امکان دسترسی به زیرساخت‌ها و خدمات شهری را -

به‌ویژه در زمینه‌های اقتصادی و اجتماعی — برای این روستاها فراهم ساخته است. این شرایط منجر به رشد فرصت‌های شغلی در بخش خدمات شده و زمینه تأمین درآمد برای ساکنان این نواحی را فراهم کرده است؛ به‌گونه‌ای که برخی از این روستاها عملکردی خوابگاهی یافته‌اند. در بعد کالبدی، روستاهای حریم شهری که عمدتاً به محل اسکان مهاجرین تبدیل شده‌اند (ریاحی و معصومی، ۱۳۹۹: ۶۶)، به دلیل گسترش فیزیکی شهرها، شاهد تجاری شدن زمین‌های زراعی خود هستند. بازار خرید و فروش زمین‌های زراعی و تبدیل آن‌ها به کاربری‌های مسکونی، خدماتی و کارگاهی، روزه‌روز رونق می‌گیرد (نصیری‌هنده‌خاله و همکاران، ۱۴۰۱). در نتیجه، ضمن تغییر کارکرد و ماهیت کالبدی روستا، طبقه‌ای از ثروتمندان جدید نیز شکل گرفته‌اند که خود، به‌عنوان عامل اصلی افزایش قیمت زمین عمل می‌کنند (ریاحی و معصومی، ۱۳۹۹: ۶۶). در همین چارچوب، نواحی پیراشهری، به‌عنوان پرتکرارترین الگوی فضایی میان مناطق کاملاً شهری و روستاهای پس‌کرانه تعریف می‌شوند. این نواحی به دو بخش هاله شهری (درونی) و هاله روستایی (بیرونی) تقسیم می‌شوند (عنابستانی و جعفری، ۱۳۹۹: ۱۹). مناطق پیراشهری به یکی از رایج‌ترین موقعیت‌های زندگی و اشتغال در قرن بیست و یکم تبدیل شده‌اند. در برخی مناطق جهان، این نواحی با مصرف بالای منابع شناخته می‌شوند و در برخی دیگر، که فقر و جابه‌جایی اجتماعی رایج‌تر است، به مرز تقابل میان شهر و حومه بدل شده‌اند. افزون بر توسعه کالبدی، این نواحی محل بروز تحولات گسترده فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی نیز هستند (زمانی و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۰۴).

با توجه به کمبود منابع آب و خاک، خشک سالی‌های اخیر، سرمازدگی محصولات، فقدان بیمه‌های حمایتی در برابر مخاطرات طبیعی و انسانی، و همچنین نبود سیاست‌های حمایتی مناسب از کشاورزان و دامداران، بسیاری از روستایان جذب شهرها شده‌اند. در کنار این عوامل، دسترسی بهتر به خدمات، تأسیسات زیربنایی مناسب‌تر، فرصت‌های شغلی بیشتر و درآمد بالاتر نیز موجب افزایش مهاجرت روستایان به شهرها شده است. با این حال، این مهاجران، به دلیل ناتوانی اقتصادی در اسکان در محدوده‌های رسمی شهر و تمایل به حفظ سبک زندگی روستایی (مانند نگهداری دام)، سکونت در نواحی پیراشهری را ترجیح داده‌اند. با توجه به اینکه در بازه زمانی ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۳، شهر شیروان با رشد فیزیکی و گسترش فضایی-کالبدی همراه بوده و برخی از روستاهای پیراشهری آن در این روند دستخوش تغییرات گسترده شده‌اند، هدف این پژوهش، بررسی وضعیت شکل‌گیری شاخص‌های هویت مکانی در سکونتگاه‌های پیراشهری شیروان است. در این مطالعه، سکونتگاه‌های پیراشهری شهرستان شیروان به‌عنوان محدوده موردبررسی انتخاب شده‌اند تا تحلیل فضایی شاخص‌های هویت مکانی در این مناطق صورت گیرد. هدف، شناسایی شاخص‌ها، زمینه‌ها و ارائه راهکارهای مدیریتی برای جهت‌دهی به روندهای حاکم بر سکونتگاه‌های پیراشهری و توجه به الزامات تأثیرات هویت مکانی است. هدف دیگر این پژوهش، شناسایی شاخص‌های هویت مکانی، تعیین میزان اثرگذاری آن‌ها، و تحلیل فضایی عوامل مؤثر بر شکل‌گیری هویت مکانی در سکونتگاه‌های پیراشهری است. در همین راستا، پرسش اصلی پژوهش به‌صورت زیر مطرح می‌شود:

تحلیل فضایی شاخص‌های شکل‌گیری هویت مکانی در سکونتگاه‌های پیراشهری شهرستان شیروان در وضعیت موجود چگونه است؟

مبانی نظری

امروزه هویت، از مهم‌ترین دغدغه‌های انسان است. شهر و روستا به‌عنوان فضاهای سکونتگاهی و استقرار انسان‌ها به دنبال آن، به‌عنوان زیستگاه دائمی و مکان زندگی، توسط انسان تشخیص یافته‌اند و همواره متأثر از فرهنگ انسانی در حال تحول‌اند (باتقوا و همکاران، ۱۳۹۵: ۲۲۲). هویت از واژه لاتین *Idem* به معنای همان و مشابه مشتق گردیده است و در مفهوم کلی به ظرفیت یک فرد یا یک گروه برای به رسمیت شناختن خود و نیز به رسمیت شناخته شدن توسط دیگران تعریف شده است (پوررمضان و همکاران، ۱۳۹۶: ۳۰۳). «فرهنگ معین واژه هویت را چنین تعریف کرده است: (ه و ی) [ع. هویت] شخصیت، ذات، حقیقت چیز. آنچه موجب شناسایی شخص باشد و باعث تمایز یک فرد از دیگری باشد. دویز که در حقیقت و ذات یکی باشند هر چند در بعضی موارد با یکدیگر متفاوت باشند. حقیقت شی یا فرد که شامل صفات ذاتی اوست». (فرهنگ معین، ۱۳۸۴). هویت به معنای تشخیص، هستی و وجود و آنچه موجب شناسایی شخص باشد - همچون شخصیت یا کیفیت - بیانگر ویژگی‌های هر فرد یا پدیده‌ای است. درواقع هویت وابسته لاجرم هر چیزی است که وجود دارد. با توجه به این که هویت یک مقوله کیفی است که بر ساختار شهر تأثیرگذار است بحث هویت به مقوله انسان، محیط برمی‌گردد (جوادی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۴۲).

مقوله "هویت" ابتدا حوزه‌هایی مانند فلسفه، منطق و روانشناسی را در برمی‌گرفت، ولی با توجه به تحولات علمی چند دهه اخیر دامنه آن به محیط‌های انسان‌ساخت نیز کشیده شده است. واژه هویت یا *Identity* "ریشه در زبان لاتین *Identitas*" دارد و از *Idem* یعنی "مشابه و یکسان" مشتق شده که دارای دو معنای اصلی است. اولین معنای آن بیانگر مفهوم تشابه مطلق است، معنای دوم آن به معنای تمایز است که با مرور زمان سازگاری و تداوم را فرض می‌گیرد (کریمی مشاور و نگین تاجی، ۱۳۹۷: ۷۱).

مفهوم هویت مکان در اصل توسط پروشانسکی (۱۹۷۸) مطرح شد، که آن را به‌عنوان «آن ابعاد از خود که هویت شخصی فرد را در رابطه با محیط فیزیکی با استفاده از الگوی پیچیده‌ای از خودآگاه و ناخودآگاه تعریف می‌کند، ارائه شد، همچنین ایده‌ها، احساسات، ارزش‌ها، اهداف، ترجیحات، مهارت‌ها و گرایش‌های رفتاری مربوط به یک محیط خاص را در بر می‌گیرد» (Dixon, et al, 2023: 3).

طرح هویت مکانی در جغرافیا، محصول ورود اندیشه‌های روانشناسی در جستارهای جغرافیای انسانی است. به باور بسیاری از جغرافیدانان، در شکل‌گیری نقشه‌های ادراکی ذهنی و واکنش انسان به محیط عینی، تصور انسان و اوضاع روانشناسانه اوضاع اجتماعی محیط نیز مؤثر است. به همین دلیل، دانش جغرافیا به میزان زیادی با مفاهیم ذهنی افراد سروکار دارد (مجیدی و حیدری، ۱۳۹۶: ۱۵). هویت مکانی نشان‌دهنده اهمیت نمادین یک مکان به منزله مخزن احساسات و روابطی است که به زندگی هدف و معنا می‌بخشد. به این ترتیب هویت مکانی به قول پروشانسکی

به مثابه مؤلفه‌ای از هویت خویشستن است که عزت نفس و حس تعلق به اجتماع را به اجتماع را در فرد افزایش می‌دهد (حسین آبادی و همکاران، ۱۳۹۸: ۹۰). این در حالی است که یکی از ویژگی‌های سکونتگاه‌های انسانی تطورپذیری و پویایی آن است، این پویایی در فضا طی روندهای زمانی به مدد تبدلات، تغییر شکل‌ها و نقل و انتقال‌هایی صوت می‌پذیرد که به صورت جابجایی جمعیت، جریان کالا، انرژی، اطلاعات و سرمایه قابل مشاهده است. این در حالی است که، مطالعات تجربی متعدد حاکی از آن‌اند که پیوند بین مراکز شهری و حومه‌های آن‌ها، مشتمل بر جابه‌جایی مردم، کالاها، سرمایه و یا دیگر تعاملات اجتماعی؛ نقش مهمی در فرآیند تغییرات شهری و روستایی دارند (رومیانی و همکاران، ۱۳۹۸: ۸۶).

سکونتگاه‌های روستایی خواه و ناخواه در معرض دگرگونی‌هایی قرار دارند که اغلب منشأ بیرونی دارد و بیرون از عرصه‌های روستایی شکل می‌گیرد و جلوه‌های گوناگون این دگرگونی‌ها در عرصه کالبدی تحت عنوان تحولات فیزیکی - ظاهری مورد توجه بوده که به نوبه خود موجبات دگرگونی‌های درونی و حتی تحولات اجتماعی اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی سکونتگاه‌های روستایی می‌گردند (جمشیدزهی شه بخش و قنبری، ۱۳۹۹: ۸۶). پیراشهر و پیراشهرنشینی عموماً تعاریف قطعی ندارند. آن‌ها را اغلب، و به خصوص در کشورهای در حال توسعه، مناطق به تازگی شهری نشین شده واقع در حاشیه‌های شهرها، که محل اتصال حومه به شهر تلقی می‌شوند، توصیف می‌کنند. از یک چشم انداز اروپایی، نواحی پیراشهری غالباً به عنوان نواحی مختلط تحت نفوذ شهر، اما با مورفولوژی و ریخت شناسی روستایی، در نظر گرفته می‌شوند. شورای اروپا را یک ناحیه در حال گذار از محیط به شدت روستایی به محیطی کاملاً شهری توصیف می‌کند که تحت فشار فراوان برای توسعه شهری است. از سوی دیگر، ناحیه پیراشهری می‌تواند صرف نظر از ناپایداری‌اش، گونه جدیدی از شکل‌گیری یک منظر دائمی شهری باشد. افزون بر این، توسعه ضرورتاً محدود به توسعه کالبدی و صرفاً با ویژگی‌های شهری نیست، بلکه اغلب با ظهور فعالیت‌های شهری در مناطق روستایی مثل مزرعه‌داری از سر سرگرمی و خانه‌های دوم تشخیص داده می‌شوند (رفیعی و همکاران، ۱۳۹۹: ۳۴).

پس از بررسی اجمالی مفهوم تحلیل فضایی به عنوان مبنای صورت‌بندی مفهوم شاخص‌های هویت مکانی در سکونتگاه‌های پیراشهری، الزام است به چند مطالعه مرتبط در این زمینه اشاره شود: پیوسته گر و اکبری (۱۴۰۰) و قنبرپور و همکاران (۱۳۹۷) دریافتند که تفاوت‌های ممکن در دلبستگی مکان و هویت مکان بین ساکنانی که در شهر به دنیا آمدن و ساکنانی که در اصل از شهرهای دیگر هستند را نشان می‌دهد. همچنین اینکه هویت و دلبستگی مکان برای بومی‌ها هم‌زمان می‌باشد در حالی که افراد مکان‌های دیگر نمره بالاتری را برای دلبستگی بجای هویت در نظر می‌گیرند. و همچنین که شاخص‌هایی که روابط معناداری داشتند در یک دیاگرام کلی بیان شدند. در دیاگرام ارائه شده چهار بعد اصلی به سه بعد بهینه گردید و شاخص‌های جدیدی به مدل‌های پیشین اضافه گردید و دیاگرامی فراگیرتر در این راستا حاصل گردید.

رومیانی و همکاران (۱۳۹۸) و احمدی و همکاران (۱۳۹۸) دریافتند که بین مؤلفه‌های پیوندهای مکانی با مؤلفه‌های سبک زندگی رابطه معنادار و مثبت وجود دارد؛ مؤلفه‌های تغییر در لباس، پوشاک و مدگرایی با میانگین ۹۱/۳؛ مادی‌گرایی ۹۰/۳ و مصرف‌گرایی با میانگین ۸۵/۳ بیشترین میانگین را به خود اختصاص داده است. بنابراین می‌توان گفت پیوندهای مکانی پیراشهری زمینه را برای تغییر سبک زندگی زنان در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، محیطی در مناطق مورد مطالعه فراهم کرده است. همچنین همه معیارهای منتخب در روستاهای هدف دچار تحول شده است و بیشترین تغییر و تحول مربوط به شاخص‌های مسکن روستایی بوده است. تقویت هسته‌های اصلی و شکل‌گیری هسته‌های جدید فرعی شهری در منطقه رجایی شهر و باغستان شهر کرج نیز از مهم‌ترین تأثیرات تعاملات روستاهای پیرامونی با شهر کرج بوده است. وجود ایستگاه‌های حمل‌ونقل عمومی و ایجاد کاربری‌های خاص برای ارائه خدمات به روستاییان مهم‌ترین عامل شکل‌گیری این مراکز فرعی جدید بوده است.

پنگ و همکاران (۲۰۲۰) و ونگ و چن (۲۰۱۵) دریافتند که هویت مکان، همراه با کیفیت پروژه‌های *RLC*، نقش واسطه‌ای قابل توجهی در رابطه با درک تغییرات چشم‌انداز مثبت ایفا می‌کند. پروژه‌های فشرده *RLC* ممکن است درک مثبت از تغییرات چشم‌انداز را القا کند. با این حال، کیفیت چنین پروژه‌هایی نیز ممکن است ضعیف ارزیابی شود، که تا حدی اثر قبلی را تضعیف می‌کند. ارزیابی‌های مثبت از کیفیت یک پروژه *RLC* می‌تواند به تقویت ادراک مثبت ساکنان از تغییرات چشم‌انداز کمک کند، که به‌طور قابل توجهی از طریق واسطه هویت مکان افزایش می‌یابد. همچنین علاوه بر این، این مطالعه با استفاده از تئوری هویت مکان به‌عنوان یک زیربنای نظری، دیدگاه جدیدی را در سنجش ادراکات و نگرش‌های ساکنان اضافه می‌کند. توصیه می‌کند که نظریه هویت مکان و نظریه تبادل اجتماعی مکمل یکدیگر باشند و هر دو در ارزیابی نگرش ساکنان نسبت به توسعه گردشگری مورد استفاده قرار گیرند.

یزدانی و همکاران (۱۳۹۸) و شکوهی و همکاران (۱۳۹۷) دریافتند که بین متغیرهای انسجام و تعامل اجتماعی با حس مکان ارتباط معنی‌دار مثبت و مستقیم برقرار می‌باشد. اما متغیرهای مشارکت اجتماعی، مسئولیت‌پذیری و آگاهی و دانش بر متغیر حس مکان تأثیری ندارند. همچنین ارتباط مثبت و معناداری بین حمایت از توسعه گردشگری با تمایز، عزت نفس، خودکارآمدی و نگرش نسبت به اثرات مثبت گردشگری وجود دارد. متغیر نگرش نسبت به تأثیرات منفی گردشگری رابطه منفی و معناداری با حمایت از گردشگری داشته است. رگرسون نشان داد که خودکارآمدی، عزت نفس و تداوم، پیش‌بینی‌کننده‌ای قابل توجهی از نگرش نسبت به اثرات مثبت گردشگری می‌باشند. و همچنین درباره پیش‌بینی‌کننده‌ای اثرات منفی گردشگری، تمایز و تداوم، تأثیر منفی و اعتماد به نفس تأثیر مثبتی بر نگرش نسبت به اثرات منفی گردشگری داشته‌اند. و همچنین، نتایج رگرسون نشان داد که تمایز، تداوم، اعتماد به نفس و نگرش نسبت به اثرات منفی و مثبت گردشگری بر حمایت ساکنان از توسعه گردشگری

تأثیر می‌گذارد. این مقاله استدلال می‌کند که اثرات مثبت و منفی احساس شده از گردشگری و حمایت از توسعه گردشگری، تابع هویت مکانی و عناصر آن می‌باشند. در یک جمع‌بندی از مطالعات بررسی شده می‌توان گفت که عمده مطالعات انجام گرفته در رابطه با هویت و هویت مکانی در جوامع شهری بوده است و به‌ندرت در سکونتگاه‌های روستایی نزدیک به شهرها به آن پرداخته شده است. مطالعات انجام شده عموماً به بررسی اثرگذاری عوامل اجتماعی و اقتصادی بر هویت مکانی سکونتگاه‌های پیراشهری پرداخته بودند، همچنین مطالعات صورت گرفته در بعد هویت، که اساساً به هویت در جوامع شهری گرایش داشته‌اند پرداخته و نگاه آنان به مناطق روستایی بسیار کمتر بوده است؛ و تحلیل فضایی شاخص‌های هویت مکانی موردبررسی قرار داده نشده است. رویکرد این تحقیق، متوجه مناطق روستایی به‌خصوص سکونتگاه‌های پیراشهری می‌باشد. بنابراین با توجه به کمبود مطالعات در این حوزه یعنی هویت مکانی، این مطالعه می‌تواند هم به لحاظ تئوریک و هم به لحاظ کاربردی برای سایر مطالعات مرتبط با موضوع مؤثر باشد.

روش‌شناسی

این تحقیق بر اساس هدف از نوع کاربردی و بر اساس ماهیت، توصیفی-تحلیلی انجام گردیده است. برای بررسی چهارچوب نظری پژوهش از روش اسنادی و کتابخانه‌ای و جهت بررسی شاخص‌های هویت مکانی در سکونتگاه‌های روستایی پیراشهری از مطالعات میدانی و ابزار پرسشنامه استفاده گردیده است. جامعه آماری پژوهش حاضر در بخش کمی را تعدادی از مناطق روستایی شهرستان شیروان تشکیل می‌دهد. که طبق آمار ارائه شده از سوی مرکز آمار ایران سال ۱۴۰۰، کل شهرستان شیروان دارای ۱۴۶۱۲۵ نفر جمعیت و ۴۳۸۷۳ خانوار می‌باشد. که از این تعداد ۸۹۳۴۵ نفر با ۲۶۶۷۲ خانوار ساکن شهری و ۵۶۷۹۰ نفر با ۱۷۱۹۹ خانوار در نقاط روستایی شهرستان ساکن هستند. در این پژوهش انتخاب روستاهای نمونه به صورت هدفمند، دایره‌ای (بافری) به شعاع ۱۰ کیلومتر از لبه محدوده شهری شیروان ترسیم و مجموع روستاهای ۱۵ گانه داخل آن به استثنای زیارت و منصوران که شهر زیارت را تشکیل داده‌اند، به عنوان نمونه انتخاب گردید، بنابراین، روش انتخاب روستاهای نمونه به صورت تمام شماری است. با توجه به جمعیت ۱۵۷۱۹ نفری روستاهای مورد مطالعه در قالب ۴۵۸۴ خانوار برای تعیین حجم نمونه روستاها به صورت تصادفی از فرمول کوکران استفاده شده است در این فرمول برای بهره‌گیری از سطح اطمینان ۹۵ درصد و ضریب دقت ۰/۰۶، حجم نمونه خانوارهای روستایی برابر ۲۵۲ روستا تعیین گردیده است.

جدول ۱. برآورد حجم خانوارهای روستایی نمونه در محدوده مورد مطالعه

ردیف	نام دهستان	نام روستا	تعداد خانوار	جمعیت	حجم نمونه
۱	حومه	اله ابادسفلی	۴۹	۱۶۶	۱۳
۲	حومه	امیرآباد	۸۴	۲۷۹	۱۳
۳	حومه	اله ابادعلیا	۱۵۸	۴۵۴	۱۴
۴	حومه	کلاته هندی	۲۵	۸۶	۱۲
۵	حومه	چلو	۵۰۹	۱۸۴۶	۲۰
۶	زوارم	حسین آباد	۷۸۲	۲،۹۰۹	۲۴
۷	زیارت	امان آباد	۳۱	۱۲۲	۱۲
۸	زیارت	محمدآباد/محمدعلیخان	۴۹	۱۶۰	۱۳
۹	زیارت	خانلق	۱۹۱۲	۶،۵۱۸	۴۲
۱۰	زیارت	گره زو	۱۰۷	۳۴۵	۱۴
۱۱	گلیان	ورگ	۱۳۸	۴۵۲	۱۴
۱۲	گلیان	تنسوان	۱۱۳	۳۷۱	۱۴
۱۳	گلیان	رزمغان	۲۷۲	۸۵۶	۱۶
۱۴	گلیان	پیرشهید	۲۲۵	۷۲۱	۱۶
۱۵	سیوکانلو	قلعه چه	۱۳۰	۴۳۴	۱۴
		جمع	۴۵۸۴	۱۵،۷۱۹	۲۵۲

منبع: مرکز آمار ۱۳۹۵ و محاسبات نگارنده ۱۴۰۳

سپس با توجه به هدف تحقیق که تحلیل فضایی شاخص‌های هویت مکانی در سکونتگاه‌های روستایی پیراشهری می‌باشد، طیف گسترده‌ای از شاخص‌ها در ابعاد آسایش و تصویر ذهنی، تعلق عاطفی و تناسب محیطی، پیوند اجتماعی و وابستگی، تعهد و پیوند مکانی، پیوستگی و تعلق مکانی، مشارکت و همبستگی، امنیت مکانی و روانی، تعامل در قالب پرسشنامه‌های سرپرستان خانوارها، کارشناسان روستایی و مطالعات میدانی موردبررسی قرار گرفت. پس از جمع‌آوری داده‌ها، جهت تجزیه و تحلیل آن‌ها، از نرم‌افزار SPSS و مدل تصمیم‌گیری CoCoSo و جهت ترسیم نقشه‌ها از GIS استفاده شده است. شایان ذکر است که برای رتبه‌بندی روستاهای مورد مطالعه از مدل CoCoSo استفاده شده است. همچنین برای وزن دهی به معیارهای پژوهش از نظرات ۲۵ نفر از کارشناسان (استانداری خراسان شمالی، فرمانداری شیروان، بخشدار مرکزی شیروان)، متخصصان و استادان دانشگاهی (دانشگاه فردوسی مشهد، دانشگاه بجنورد) و مسئولان اجرایی (اداره کل راه و شهرسازی خراسان شمالی)، شناسایی شده در حوزه روستایی آشنا با سکونتگاه‌های روستایی شهرستان شیروان بهره برده شده است. همچنین برای سنجش پایایی آن از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است. با توجه به اینکه میزان آلفای کرونباخ در این متغیر بالای ۰/۷ است، پایایی آن قابل قبول و مناسب ارزیابی می‌شود. جدول ۲ شاخص‌ها و معرف‌های تحقیق و

مقادیر آلفای کرونباخ را در ابعاد مختلف هویت مکانی نشان می‌دهد. در مرحله بعد با استفاده از نرم‌افزار SPSS و انجام شیوه‌های مختلف آماری (آمار توصیفی و استنباطی) تجزیه و تحلیل داده‌های کمی پرداخته شده است.

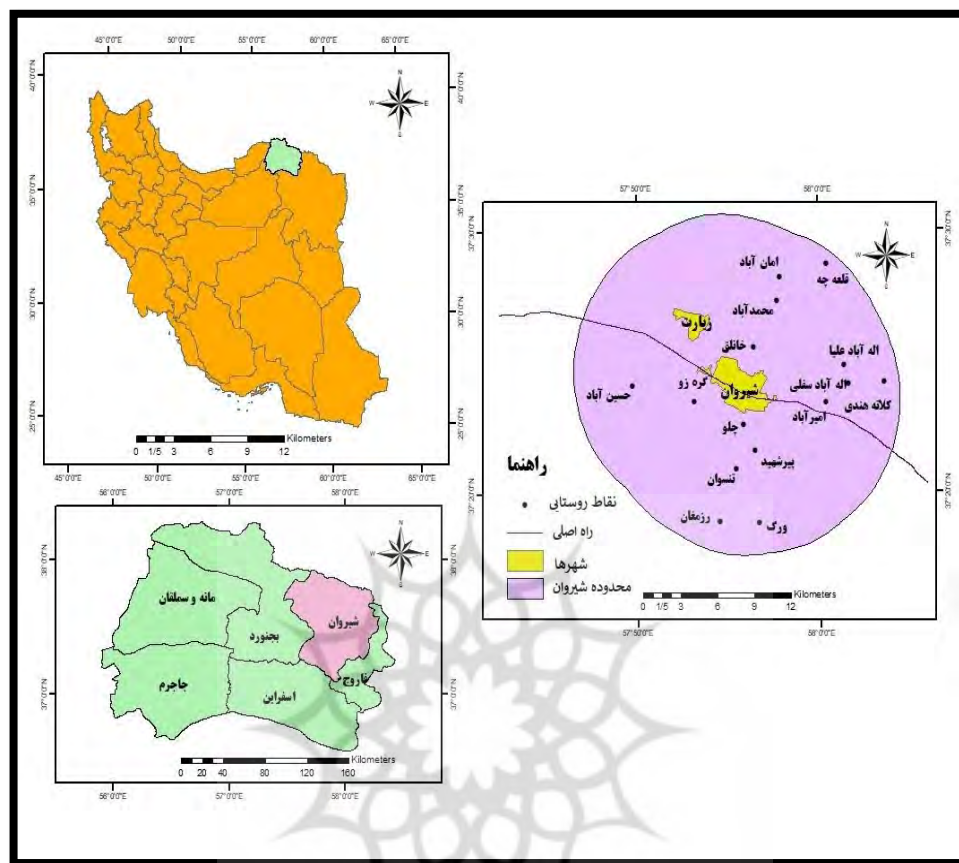
جدول ۲. ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های هویت مکانی

ابعاد	مؤلفه	شاخص‌ها
تمایز ۰/۹۱۸	آسایش و تصویر ذهنی	احساس مثبت داشتن به این روستا، تداعی و یادآوری اشخاص و محل‌ها در روستا، وجود رویدادها، خاطرات و تصاویر قابل استناد در حافظه، احساس خوب و مهم داشتن در این روستا، احساس متفاوت بودن نسبت به دیگران
	تعلق عاطفی و تناسب محیطی	توصیه کردن زندگی در این روستا به دیگران، پیوند داشتن با این روستا و متمایز بودن از دیگر اهالی، این روستا مکانی برای رفتن در موقعیت‌های خاص، آرزوی داشتن محل کسب و کار در روستا، احساس افتخار به زندگی در این روستا داشتن یک ویژگی منحصربه‌فرد، ویژگی خاصی داشتن روستا
تداوم ۰/۹۱۱	پیوند اجتماعی و وابستگی	احساس لذت از رابطه خویشاوندی با دیگران، احساس تجانس، هم‌سنخی و نزدیکی با روستا احساس صمیمیت داشتن با اهالی روستا، سخت بودن ترک روستا، احساس وابستگی و تمایل به ماندگاری در روستا، احساس کمبود کردن موقع دور بودن از این روستا، احساس غربت نداشتن، احساس روانی مثبت در این روستا
	تعهد و پیوند مکانی	احساس تعهد، التزام و مسئولیت نسبت به محل سکونت، زمان زیادی صرف کردن در فضاهای عمومی روستا، حس پیوستگی بین گذشته، حال و آینده در زندگی با بودن در این روستا
عزت نفس ۰/۹۳۳	پیوستگی و تعلق مکانی	وابسته بودن به زندگی در این روستا، احساس وابستگی احساسی به روستا داشتن، احساس خودی بودن، نزدیکی، انس و الفت به روستا، احساس دلبستگی داشتن به این روستا، احساس مثبت داشتن نسبت به خود با بودن در این روستا، از زندگی در این روستا احساس رضایت و خوشحالی دارم، احساس غرور داشتن در این روستا، بازتاب ارزش‌های فردی من با حضور در این روستا
	مشارکت و همبستگی	مشارکت در طرح‌های عمرانی روستایی، تمایل به سرمایه‌گذاری در صورت داشتن منابع مالی، مشارکت با اهالی روستا در جهت حل مشکلات، مشارکت در انتخابات شورای روستا، تمایل به شرکت در گردهمایی‌های روستا، احساس خودی بودن، نزدیکی، انس و الفت به روستا، همدلی و یکرنگی با اهالی روستا، کنار گذاشتن بگو و مگوهای جزئی با اهالی روستا، تأمین کردن نیازهای ضروری
خودکارآمدی ۰/۸۹۷	امنیت مکانی و روانی	احساس آرامش با زندگی در این روستا، احساس راحتی و آسایش با زندگی در این روستا، احساس امنیت در این روستا، ایمن بودن ساختمان و مساکن این روستا، ایمن بودن مسیرهای دسترسی در این روستا، رضای نیازها و تمایلات بیولوژیکی و روانشناختی در روستا
	تعامل	شناخت نسبت به همسایگان و تعامل با آن‌ها، حل اختلافات روستا به صورت کدخدامنشانه، احساس مسئولیت داشتن نسبت به اهالی روستا، اعتماد به مدیر روستا

منبع: عنابستانی و معینی (۱۴۰۰)، قنبرپور و همکاران (۱۳۹۷)، عنابستانی و معینی (۱۳۹۷)، حسین‌آبادی و همکاران (۱۳۹۸)

شهر شیروان در عرض جغرافیایی ۳۷ درجه و ۴۰ دقیقه و طول جغرافیایی ۵۷ درجه و ۹۳ دقیقه با ارتفاع ۱۰۹۷ متری از سطح دریا قرار گرفته و مساحت آن ۱۱۶۹ هکتار است. که طبق آمار ارائه‌شده از سوی مرکز آمار ایران سال ۱۳۹۵، کل شهر شیروان دارای ۸۲۶۸۹ نفر جمعیت در قالب ۲۴۷۶۰ خانوار می‌باشد. در این راستا

سکونتگاه‌های پیراشهری شامل ۱۵ روستا در فاصله ۱۰ کیلومتری از سطح شهر شیروان می‌باشد. این سکونتگاه‌ها دارای جمعیتی معادل ۱۵۷۱۹ نفر در روستاهای مورد مطالعه در قالب ۴۵۸۴ خانوار روستایی است.

شکل ۱. نقشه پراکندگی روستاها در سطح منطقه مورد مطالعه و شهرستان شیروان

یافته‌های پژوهش

بر اساس نتایج تحقیق از نظر جنسیت تعداد ۱۹۷ نفر (۷۸/۵ درصد) از پاسخگویان در محدوده مورد مطالعه را مردان تشکیل می‌دهند و تعداد ۵۴ نفر (۵۴/۵ درصد) مابقی را زنان دربر می‌گیرد. همچنین از نظر وضعیت سنی تعداد ۸۳ نفر (۳۳/۱ درصد) از پاسخگویان روستایی دارای سن ۳۱ تا ۴۰ سالگی، ۴۲ نفر (۱۶/۷ درصد) دارای سن ۲۱ تا ۳۰ سالگی، بوده‌اند. و از نظر وضعیت تأهل تعداد ۲۱۱ نفر (۸۴/۱ درصد) از ۲۵۲ پاسخگو را افراد متأهل تشکیل می‌دهند. سایر نتایج پژوهش در خصوص ویژگی‌های جمعیت شناختی افراد مطالعه در جدول ۳ ارائه شده‌اند.

جدول ۳. یافته‌های توصیفی مربوط به متغیرهای جمعیت شناختی

شاخص	درصد	شاخص	درصد
جنسیت	مرد	۷۸/۵	۲۱-۳۰
	زن	۲۱/۵	۳۱-۴۰
	متاهل	۸۴/۱	۴۱-۵۰
تاهل	مجرد	۱۵/۹	۵۱-۶۰
	کشاورزی	۴۰/۲	۶۱ به بالا
شغل	دامداری	۱۷/۵	بی سواد یا سواد خواندن
	کارمند	۳/۶	ابتدایی
	کارگر	۱۹/۱	راهنمایی
	مشاغل آزاد	۱۹/۵	متوسطه
			دیپلم و بالاتر
			لیسانس و بالاتر

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳

برای سنجش وضعیت هویت مکانی روستائیان در منطقه مورد مطالعه، از شاخص‌هایی در ابعاد تمایز، تداوم و پیوستگی، عزت نفس و خودکارآمدی (۸ مؤلفه و ۵۰ گویه) در قالب طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت استفاده شد. در این رابطه از پاسخگویان خواسته شده وضعیت شاخص‌های متغیر هویت مکانی روستائیان مورد نظر در روستاهای نمونه را در طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت بیان نمایند، که نتایج کلی و شاخص‌ها به تفکیک به شرح زیر است:

جدول ۴. آماره‌های توصیفی متغیر و ابعاد هویت مکانی از نظر روستائیان

ابعاد	میانگین	انحراف معیار	آماره کای دو	سطح معناداری
تمایز	۲/۶۴	۰/۸۳۹۵	۱۵۲/۶۳	۰/۰۰۰
تداوم و پیوستگی	۲/۷۲	۰/۸۷۴۹	۱۳۲/۳۷	۰/۰۰۰
عزت نفس	۲/۶۷	۰/۷۷۳۳	۱۴۸/۳۰	۰/۰۰۰
خودکارآمدی	۲/۸۴	۰/۸۱۸۹	۱۵۳/۶۳	۰/۰۰۰
هویت مکانی	۲/۷۱	۰/۷۵۲۲	۹۱/۶۳	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳

همان‌طور که در جدول (۴) مشخص شده است، سطح متغیر هویت مکانی در روستاهای نمونه، با میانگین (۲,۷۰) پایین‌تر از میانگین (یعنی ۳) و در حد متوسط می‌باشد و نشان‌دهنده سطح نسبتاً مناسب هویت مکانی در روستاهای مورد مطالعه از دیدگاه روستائیان می‌باشد.

الف/ توصیف بعد تمایز هویت مکانی در منطقه مورد مطالعه- همانطور که در جدول (۵) مشخص شده است، مؤلفه آسایش و تصویر ذهنی با میانگین (۲/۶۹۱) بیشترین و مؤلفه با تعلق عاطفی و تناسب محیطی میانگین (۲/۵۹۷) کمترین مقدار را در سطح روستاهای نمونه داشته است. مقدار انحراف معیار نیز نشان از پراکندگی نزدیک داده‌ها نسبت به میانگین را دارد، چنان‌که مقدار انحراف از معیار در مؤلفه تعلق عاطفی و تناسب محیطی بیشتر از سایر مؤلفه‌ها است.

جدول ۵. آماره‌های توصیفی مؤلفه‌های بعد تمایز هویت مکانی از نظر روستاییان

مؤلفه‌ها	میانگین	انحراف معیار	آماره کای دو	سطح معناداری
آسایش و تصویر ذهنی	۲/۶۹۱	۰/۸۷۹	۱۹۰/۸۳۷	۰/۰۰۰
تعلق عاطفی و تناسب محیطی	۲/۵۹۷	۰/۹۳۵	۱۰۵/۴۱۴	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳

ب. توصیف بعد تداوم هویت مکانی در منطقه مورد مطالعه- همانطور که در جدول (۶) مشخص شده است، مؤلفه پیوند اجتماعی و وابستگی با میانگین (۲/۷۷۰) بیشترین و مؤلفه با تعهد و پیوند مکانی میانگین (۲/۵۷۵) کمترین مقدار را در سطح روستاهای نمونه داشته است. مقدار انحراف معیار نیز نشان از پراکندگی نزدیک داده‌ها نسبت به میانگین را دارد، چنان‌که مقدار انحراف از معیار در مؤلفه تعهد و پیوند مکانی بیشتر از سایر مؤلفه‌ها است.

جدول ۶. آماره‌های توصیفی مؤلفه‌های بعد تداوم هویت مکانی از نظر روستاییان

مؤلفه‌ها	میانگین	انحراف معیار	آماره کای دو	سطح معناداری
پیوند اجتماعی و وابستگی	۲/۷۷۰	۰/۹۱۵	۹۴/۹۴۰	۰/۰۰۰
تعهد و پیوند مکانی	۲/۵۷۵	۰/۹۵۱	۱۰۷/۳۵۵	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳

ج. توصیف بعد عزت نفس هویت مکانی در منطقه مورد مطالعه- همانطور که در جدول (۷) مشخص شده است، مؤلفه پیوستگی و تعلق مکانی با میانگین (۲/۶۷۵) بیشترین و مؤلفه مشارکت و همبستگی با میانگین (۲/۶۶۲) کمترین مقدار را در سطح روستاهای نمونه داشته است. مقدار انحراف معیار نیز نشان از پراکندگی نزدیک داده‌ها نسبت به میانگین را دارد، چنان‌که مقدار انحراف از معیار در مؤلفه پیوستگی و تعلق مکانی بیشتر از سایر مؤلفه‌ها است.

جدول ۷. آماره‌های توصیفی مؤلفه‌های بعد عزت نفس هویت مکانی از نظر روستاییان

مؤلفه‌ها	میانگین	انحراف معیار	آماره کای دو	سطح معناداری
پیوستگی و تعلق مکانی	۲/۶۷۵	۰/۹۶۱	۱۲۰/۶۳۳	۰/۰۰۰
مشارکت و همبستگی	۲/۶۶۲	۰/۷۳۸	۱۷۳/۰۰۴	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳

د. توصیف بعد خود کارآمدی هویت مکانی در منطقه مورد مطالعه- همان‌طور که در جدول (۸) مشخص شده است، مؤلفه امنیت مکانی و روانی با میانگین (۲/۸۶۵) بیشترین و مؤلفه تعامل با میانگین (۲/۸۱۲) کمترین مقدار را در

سطح روستاهای نمونه داشته است. مقدار انحراف معیار نیز نشان از پراکندگی نزدیک داده‌ها نسبت به میانگین را دارد، چنان‌که مقدار انحراف از معیار در مؤلفه تعامل بیشتر از سایر مؤلفه‌ها است.

جدول ۸. آماره‌های توصیفی مؤلفه‌های بعد خودکارآمدی هویت مکانی از نظر روستاییان

مؤلفه‌ها	میانگین	انحراف معیار	آماره کای دو	سطح معناداری
تعامل	۲/۸۱۲	۰/۹۰۲	۸۲/۴۵۰	۰/۰۰۰
امنیت مکانی و روانی	۲/۸۶۵	۰/۸۹۷	۱۷۵/۹۹۲	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳

در ابتدا جهت تحلیل وضعیت ابعاد هویت مکانی از آزمون تک نمونه‌ای مطابق جدول (۹) استفاده شده است. بر طبق نتایج به‌دست آمده (سطح معنی‌داری، کران‌های بالا و پایین) همه ابعاد (تمایز، تداوم، عزت‌نفس، خودکارآمدی) معنی‌دار شده‌اند. کران بالا و پایین همه متغیرها منفی می‌باشند که نشان‌دهنده این است که میانگین متناسب با مقدار مورد آزمون نیست.

جدول ۹. بررسی وضعیت ابعاد هویت مکانی در ناحیه مورد مطالعه با استفاده از آزمون T تک نمونه‌ای

ابعاد	میزان T محاسبه شده	درجه آزادی (df)	سطح معناداری (sig)	اختلاف میانگین‌ها	سطح اطمینان ۹۵ درصد	
					کران بالا	کران پایین
تمایز	-۶/۸۵۴	۲۵۱	۰/۰۰۰	-۰/۳۶۳۲۱	-۰/۲۵۸۹	-۰/۴۶۷۶
تداوم	-۵/۱۱۶	۲۵۱	۰/۰۰۰	-۰/۲۸۲۵۱	-۰/۱۷۳۷	-۰/۳۹۱۳
عزت‌نفس	-۶/۷۹۴	۲۵۱	۰/۰۰۰	-۰/۳۳۱۶۱	-۰/۲۳۵۵	-۰/۴۲۷۷
خودکارآمدی	-۳/۰۱۴	۲۵۱	۰/۰۰۳	-۰/۱۵۵۷۸	-۰/۰۵۴۰	-۰/۲۵۷۶
هویت مکانی	-۶/۱۷۶	۲۵۱	۰/۰۰۰	-۰/۲۹۳۲۳	-۰/۱۹۹۷	-۰/۳۸۶۷

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳

به‌منظور تحلیل فضایی توزیع مؤلفه‌های چهارگانه در ۱۵ روستا در شهر شیروان از تکنیک CoCoSo استفاده شده. عوامل مورد استفاده عبارت‌اند از تمایز، تداوم، عزت‌نفس، خودکارآمدی می‌باشند، بنابراین ابتدا می‌بایست میزان اهمیت هر یک از عوامل مشخص شود برای تعیین وزن هر یک از شاخص‌های مورد استفاده از روش CRITIC استفاده شده است روش CRITIC، که توسط Diakoulaki و همکاران در سال ۱۹۹۵ ارائه شد روش عینی برای تعیین وزن معیارهاست که شامل شدت تضاد و ناسازگاری بین اجزای یک مساله تصمیم‌گیری است. این دو مقوله در آمار به‌وسیله ضرایب همبستگی و انحراف معیار صورت می‌گیرد. درواقع انحراف معیار مربوط به مقادیر هر معیار می‌باشد و ضریب همبستگی مربوط به جفت معیارها می‌باشد. به‌بیان دیگر انحراف معیار در مجموعه صورت می‌گیرد و همبستگی در خارج از مجموعه (زند و همکاران، ۱۴۰۰: ۵۱).

جدول ۱۰. میانگین وضعیت عوامل هشت‌گانه در سطح ۱۵ روستاهای نمونه

مؤلفه روستا	آسایش و تصویر ذهنی	تعلق و تناسب محیطی	پیوند اجتماعی و وابستگی	تعهد و پیوند مکانی	پیوستگی و تعلق مکانی	مشارکت و همبستگی	امنیت مکانی و روانی	تعامل
خانلق	۲/۱۴	۲/۰۷	۲/۲۴	۱/۹۲	۲/۱۴	۲/۲۴	۲/۲۶	۲/۴۸
حسین آباد	۲/۷۴	۲/۵۳	۲/۶۵	۲/۳۶	۲/۵۳	۲/۵۵	۲/۶۵	۲/۷۷
چلو	۲/۲۷	۲/۲۵	۲/۳۰	۲/۲۰	۲/۱۸	۲/۳۴	۲/۳۲	۲/۲۹
پیر شهید	۲/۹۳	۲/۵۶	۲/۹۳	۲/۹۰	۲/۷۴	۲/۵۲	۲/۹۰	۲/۹۱
رزمغان	۳/۰۵	۳/۰۹	۳/۰۹	۳/۲۱	۲/۹۴	۳/۱۹	۳/۲۴	۳/۲۰
گره زو	۴/۶۳	۴/۵۷	۴/۵۶	۴/۱۹	۴/۴۴	۳/۷۷	۴/۶۲	۳/۵۹
قلعه چه	۲/۴۶	۲/۰۲	۲/۶۰	۲/۴۸	۲/۵۶	۲/۶۵	۲/۶۱	۲/۸۲
تنسوان	۲/۵۷	۲/۶۴	۲/۹۰	۲/۸۸	۲/۸۵	۳/۱۸	۳/۴۹	۳/۴۳
اله آباد علیا	۲/۲۱	۲/۱۵	۲/۳۷	۲/۲۹	۲/۴۳	۲/۴۰	۲/۵۱	۲/۷۹
ورگ	۲/۲۳	۲/۰۶	۲/۳۵	۱/۸۳	۲/۲۸	۲/۳۲	۲/۴۸	۲/۷۰
محمدآباد	۳/۰۶	۳/۰۰	۳/۴۵	۳/۱۸	۳/۳۶	۲/۸۰	۳/۶۲	۳/۱۳
اله آباد سفلی	۲/۲۰	۲/۳۰	۲/۴۳	۲/۲۳	۲/۳۶	۲/۲۳	۲/۴۹	۲/۰۸
امیرآباد	۲/۷۸	۲/۵۸	۲/۷۳	۲/۸۷	۲/۸۰	۲/۹۱	۳/۱۳	۲/۶۰
امان آباد	۳/۲۳	۳/۱۷	۲/۸۸	۲/۷۸	۲/۶۳	۲/۸۶	۳/۱۴	۲/۸۳
کلاته هندی	۳/۱۸	۳/۳۷	۳/۵۴	۲/۹۲	۳/۴۰	۳/۰۷	۳/۱۹	۳/۵۰

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳

جدول ۱۱. تعیین وزن براساس عملکرد کلی گزینه‌ها

شرح	آسایش و تصویر ذهنی	تعلق و تناسب محیطی	پیوند اجتماعی و وابستگی	تعهد و پیوند مکانی	پیوستگی و تعلق مکانی	مشارکت و همبستگی	امنیت مکانی و روانی	تعامل
Σ	۱۱/۱۳۸۸	۱۱/۰۶۰۱	۱۰/۹۵۹۹	۹/۵۹۸۲	۱۰/۸۴۷۱	۱۰/۰۸۵۶	۱۰/۴۵۶۷	۷/۰۹۶۸
C	۲/۸۶۴۰	۲/۹۳۳۴	۲/۸۹۷۸	۲/۴۳۹۶	۲/۸۰۴۲	۲/۸۶۱۲	۲/۷۶۰۷	۲/۰۴۴۵
W	۰/۱۳۲۶	۰/۱۳۵۸	۰/۱۳۴۱	۰/۱۱۲۹	۰/۱۲۹۸	۰/۱۳۲۴	۰/۱۲۷۸	۰/۰۹۴۶

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳

جدول ۱۲. محاسبه مقادیر جمع وزنی و ضریب وزنی

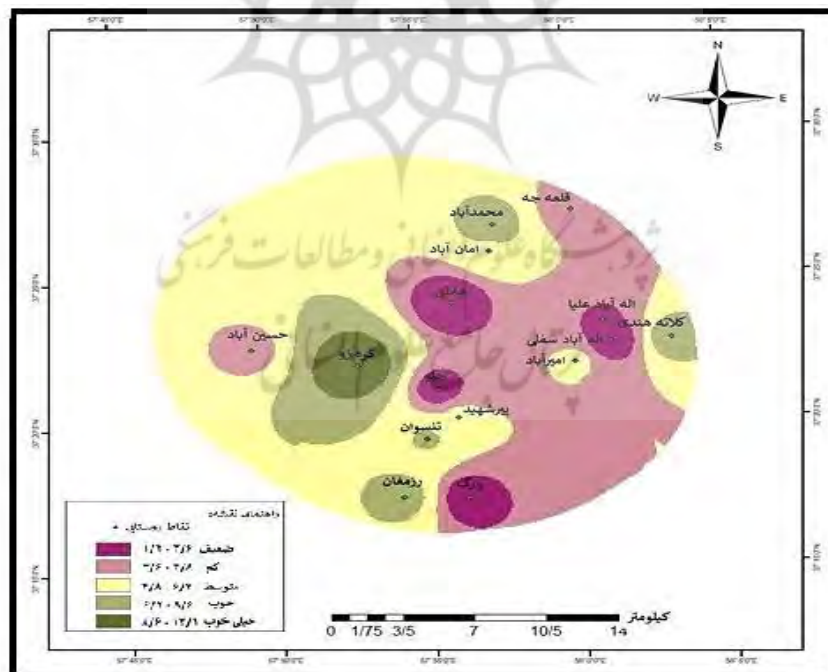
MaxPi	MaxSi	λ	MinPi	MinSi	Σ(Pi+Si)
۸/۰۰۰	۱/۰۰۰۰	۰/۵	۲/۶۵۹	۰/۰۳۲۴	۱۰۰/۱۳۲۸

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳

جدول ۱۳. تعیین نمره ارزیابی گزینه‌ها بر اساس ۳ استراتژی

Rank	Ki	Rank	Kc	Rank	Kb	Rank	Ka	مؤلفه روستا
۱۵	۱/۱۹۱	۱۳	۰/۵۹۴	۱۵	۲/۰۰۰	۱۵	۰/۰۲۷	خانلق
۹	۴/۱۷۶	۱۰	۰/۷۵۸	۹	۹/۳۴۸	۱۰	۰/۰۶۸	حسین آباد
۱۲	۲/۱۵۹	۱۲	۰/۶۲۷	۱۳	۴/۲۰۵	۱۲	۰/۰۵۶	چلو
۸	۵/۱۹۱	۹	۰/۷۹۷	۸	۱۲/۰۵۶	۹	۰/۰۷۱۶	پیر شهید
۴	۷/۱۱۶	۵	۰/۸۵۸	۴	۱۷/۲۷۴	۵	۰/۰۷۷۲	رزمغان
۱	۱۳/۱۱۱	۱	۱/۰۰۰	۱	۳۳/۸۹۳	۱	۰/۰۹۰	گره زو
۱۰	۳/۶۳۷	۱۱	۰/۶۶۲	۱۰	۸/۱۳۸	۱۱	۰/۰۵۹	قلعه چه
۵	۶/۴۸۲	۶	۰/۸۳۳	۵	۱۵/۵۶۵	۶	۰/۰۷۵	تنسوان
۱۱	۳/۳۸۲	۳	۰/۸۶۹	۱۱	۶/۸۷۲	۳	۰/۰۷۸۱	اله آباد علیا
۱۳	۲/۱۲۱	۱۴	۰/۵۵۵	۱۲	۴/۲۸۴	۱۳	۰/۰۵۰	ورگ
۳	۷/۳۷۲	۴	۰/۸۶۷	۳	۱۷/۹۷۱	۴	۰/۰۷۷۹	محمدآباد
۱۴	۱/۹۱۰	۱۵	۰/۴۹۳	۱۴	۳/۸۷۶	۱۴	۰/۰۴۴	اله آباد سفلی
۷	۵/۳۲۶	۸	۰/۸۰۳	۷	۱۲/۴۱۶	۸	۰/۰۷۲۱	امیرآباد
۶	۶/۰۳۳	۷	۰/۸۲۶	۶	۱۴/۳۲۴	۷	۰/۰۷۴	امان آباد
۲	۷/۸۷۰	۲	۰/۸۷۹	۲	۱۹/۳۴۲	۲	۰/۰۷۹	کلاته هندی

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳

شکل ۲. تحلیل فضایی روستاهای مورد مطالعه از نظر وضعیت هویت مکانی در سکونتگاه‌های پیراشهری شیروان

در توزیع فضایی میانگین متغیر تحقیق یعنی هویت مکانی در سطح روستاها، روستاهای گره زو با رقم ۱۳/۱۱۱، کلاته هندی با رقم ۷/۸۷۰ و محمدآباد با ۷/۳۷۲ رقم بیشترین و روستاهای خانلق، اله آباد سفلی، ورگ، به ترتیب کمترین آماره‌ها را نشان می‌دهد روستاهای رزمغان، تنسوان، امان‌آباد دارای میانگین بالاتر از ۶ می‌باشند. با توجه به بررسی انجام‌شده، روستاهای خانلق و اله آباد سفلی در بعد هویت مکانی از شرایط ضعیفی برخوردار می‌باشند، چرا که اکثریت ساکنان روستای خانلق جزو مهاجرین می‌باشند و هیچ‌گونه تعلق خاطر و وابستگی به محل زندگی خود ندارند و در رابطه با روستای اله آباد سفلی با وجود اینکه اکثریت ساکنان روستا جزو افراد بومی منطقه محسوب می‌شوند ولی به دلیل شرایط معیشتی و اقتصادی ضعیف و کشاورزی و دامداری روستا برای گذران زندگی و کسب درآمد به صورت روزانه به شهرستان شیروان رفت و آمد می‌کنند و فقط این روستا به عنوان روستای خوابگاهی مورد استفاده ساکنین و بومی‌ها می‌باشد.

بحث

یافته‌های این پژوهش با نتایج سایر مطالعات علمی در حوزه هویت مکانی و مشارکت اجتماعی هم‌راستا و هم‌سو است. به عنوان نمونه، پژوهش عناستانی و معینی (۱۳۹۸) نیز بر اهمیت ابعاد «تداوم» و «عزت نفس» در تقویت مشارکت روستاییان در طرح‌های هادی تأکید دارد. این دو مؤلفه به عنوان عناصر بنیادین در شکل‌گیری هویت مکانی، نقش مهمی در افزایش حس تعلق و مسئولیت‌پذیری ساکنان ایفا می‌کنند. توجه به این ابعاد نه تنها موجب ارتقاء کیفیت تعاملات اجتماعی در سکونتگاه‌های روستایی می‌شود، بلکه زمینه‌ساز مشارکت فعال‌تر در مراحل مختلف اجرای طرح‌های توسعه‌ای، از جمله اجرا، نظارت و نگهداری خواهد بود. از سوی دیگر، نتایج این پژوهش با یافته‌های معتضدیان و لاری (۱۳۹۹) نیز مطابقت دارد. این پژوهشگران بر نقش معیارهای روان‌شناختی، مدیریت صحیح بحران و ادراک مثبت روستاییان از توجه نهادهای رسمی به نیازهای آنان تأکید کرده‌اند. هنگامی که ساکنان روستا احساس کنند که به خواسته‌ها و شرایط زندگی‌شان توجه می‌شود، انگیزه بیشتری برای مشارکت در فرآیندهای توسعه محلی خواهند داشت. این احساس توجه و ارزشمندی، به‌ویژه در شرایط بحرانی، می‌تواند به انسجام اجتماعی و پایداری سکونتگاه‌ها کمک کند.

در مجموع، نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که ارتقاء شاخص‌های هویت مکانی نه تنها به بهبود کیفیت زندگی در سکونتگاه‌های پیراشهری منجر می‌شود، بلکه نقش کلیدی در افزایش مشارکت اجتماعی، تقویت سرمایه اجتماعی و دستیابی به توسعه پایدار ایفا می‌کند. بنابراین، سیاست‌گذاری‌های شهری و روستایی باید با رویکردی جامع و مبتنی بر شناخت دقیق مؤلفه‌های هویت مکانی صورت گیرد تا بتوانند زمینه‌ساز تعامل مؤثر، رضایت‌مندی و پویایی اجتماعی در جوامع محلی باشند.

نتیجه‌گیری

هویت مکانی، شناخت و تشخیصی است که یک فرد در ارتباط/تعامل/حضور در یک مکان خاص برای خود قائل می‌شود. هویت مکانی، ارتباط عمیق بین یک مکان و هویت شخصی فرد را تعریف می‌کند: هویت مکان با چهار جنبه شکل گرفته که تمایز، تداوم، عزت نفس و خودکارآمدی نامیده می‌شود برای حمایت از هویت مکانی این چهار جنبه باید در تعادل با یکدیگر باشند (قنبرپور و همکاران، ۱۳۹۷: ۳۵). هرچه میزان اثرگذاری شاخص‌های هویت مکانی افزایش می‌یابد، میزان اثرات ابعاد تمایز، تداوم، عزت نفس، خودکارآمدی افزایش یافته است. بنابراین بهبود و ارتقاء وضعیت شاخص‌های هویت مکانی می‌تواند زمینه را برای تعامل هرچه بیشتر افراد در سکونتگاه‌های پیراشهری را فراهم کند. بر این اساس این پژوهش باهدف تحلیل فضایی شاخص‌های هویت مکانی در سکونتگاه‌های پیراشهری شهرستان شیروان انجام شد. در پژوهش حاضر با شناسایی طیف گسترده‌ای از شاخص‌های هویت مکانی، نقش این شاخص‌ها در فرآیند تعامل افراد در سکونتگاه‌های پیراشهری بررسی شد. درواقع این پژوهش از دو جهت حائز اهمیت است؛ اول اینکه طیف گسترده‌ای از شاخص‌های هویت مکانی شناسایی شده است؛ دوم اینکه علاوه بر بررسی اثرگذاری شاخص‌های هویت مکانی با استفاده از مدل‌های مختلف، شاخص‌های هویت مکانی در منطقه تحلیل فضایی شده است؛ درواقع با بررسی منابع مختلف و همچنین ویژگی‌های منطقه مورد مطالعه هشت مؤلفه آسایش و تصویر ذهنی، تعلق عاطفی و تناسب محیطی، پیوند اجتماعی و وابستگی، تعهد و پیوند مکانی، پیوستگی و تعلق مکانی، مشارکت و همبستگی، امنیت مکانی و روانی، تعامل (حسین آبادی و همکاران، ۱۳۹۸) (قنبرپور و همکاران، ۱۳۹۷) شناسایی و بررسی شدند. در این راستا نتایج نشان می‌دهد که مفهوم هویت مکانی نتیجه مجموعه‌ای از شاخص‌های آسایش و تصویر ذهنی، تعلق عاطفی و تناسب محیطی، پیوند اجتماعی و وابستگی، تعهد و پیوند مکانی، پیوستگی و تعلق مکانی، مشارکت و همبستگی، امنیت مکانی و روانی، تعامل است. از دیدگاه پاسخگویان روستایی نتایج آزمون T تک نمونه‌ای نشان داد که از میان شاخص‌های هویت مکانی، شاخص خودکارآمدی و تداوم، به ترتیب با میانگین‌های $(-۳/۰۱۴)$ و $(-۵/۱۱۶)$ به عنوان مهم‌ترین شاخص‌های رشد هویت مکانی در روستاهای مورد مطالعه بوده‌اند. درنهایت برای تحلیل فضایی شاخص‌های هویت مکانی از روش تلفیقی وزن دهی CRITIC و CoCoSo استفاده شد که نتایج نشان می‌دهد به لحاظ برخورداری از شاخص‌های هویت مکانی روستاهای گره زو، کلاته هندی و محمدآباد به ترتیب رتبه‌های اول تا سوم دارای بیشترین میزان رتبه و روستاهای خانلق، اله آباد سفلی و ورگ دارای کمترین رتبه به لحاظ برخورداری از شاخص‌های هویت مکانی هستند؛ بر این اساس شاخص‌ها در ۲ گروه اصلی هویت مکانی و پایداری اجتماعی قرار گرفتند که بر اساس کیفیت و رضایت از زندگی در دستیابی به یک طراحی شهری مطلوب همبستگی آن‌ها مورد تأیید قرار گرفت. افزایش کیفیت فضاهای شهری و طراحی مناسب منظر شهری بتواند زمینه حضور ساکنان را در

سطح شهر فراهم سازد. در نتیجه سرزندگی و نشاط ناشی از حضور شهروندان در رشد اجتماعی و فرهنگی جامعه و احساس هویت شهروندی و مکانی مؤثر خواهد بود.

حامی مالی

بنا به اظهار نظر نویسنده مسئول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

سهم نویسندگان در پژوهش

نویسندگان به طور مساوی در مفهوم سازی و نگارش مقاله مشارکت داشتند. همه نویسندگان محتوای مقاله را تأیید کردند و در مورد تمام جنبه‌های کار، بدون هیچ گونه تضاد منافع، به توافق رسیدند.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

پژوهش حاضر برگرفته از رساله دکتری نویسنده دوم مقاله (سیده پروین حسینی)، گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد است.

منابع

- احمدی، مظهر، عزیزی، شیرین، فائقی، و نیکو. (۱۳۹۸). اثرات پیوندهای روستایی-شهری بر تحولات کالبدی-فضایی نواحی پیراشهری مورد: سکونتگاه‌های محمودآباد و آتشگاه پیرامون شهر کرج. توسعه فضاهای پیراشهری، ۲(۱)، ۹۵-۱۰۵. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.26764164.1398.1.2.8.0>
- باتقوا، هما، صادقلو، طاهره، بوذرجمهری، خدیجه، و نوغانی، محسن. (۱۳۹۵). بررسی اثر فناوری اطلاعات بر هویت مکانی-فضایی اجتماعات روستایی-مطالعه موردی: دهستان شاندیز، شهرستان بینالود. سومین کنفرانس بین‌المللی علوم جغرافیایی، شیراز. <https://civilica.com/doc/586894>
- پوررمضان، عیسی؛ هاشمی زهی، سودابه؛ جوان، فرهاد و نعیم آبادی، نازنین. (۱۳۹۶). نقش هویت تاریخی اماکن گردشگری سیستان در توسعه اقتصادی نواحی روستایی (مورد مطالعه: روستاهای زهک). فصلنامه جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، ۷(۲۹)، ۲۹۹-۳۱۲.
- پیوسته گر، یعقوب، اکبری، زهرا (۱۴۰۰). بررسی تأثیر و ارتباط دلبستگی به مکان و هویت مکانی در افراد بومی و غیربومی در سه مقیاس: شهر، محله و خانه. برنامه‌ریزی و توسعه محیط شهری، ۱(۳)، ۴۵-۶۲. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.27833496.1400.1.3.4.6>
- جمشید زهی شه‌بخش، امید، قنبری، سیروس. (۱۳۹۹). خزش شهری و تحولات کالبدی فضایی سکونتگاه‌های پیراشهر زاهدان. توسعه فضاهای پیراشهری، ۲(۱)، ۸۵-۱۰۴. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.26764164.1399.2.1.6.3>

- جوادى مهسا، بوداغ، مهرناز، و مكاني، ويدا. (۱۳۹۴). درآمدی بر مفهوم هویت محیط انسان ساخت به وسیله مؤلفه های مکان، فضا و کالبد. مدیریت شهری، ۱۴(۴۱)، ۱۳۹-۱۵۹. <http://ijurm.imo.org.ir/article-1-712-fa.html>
- حسین آبادی، سعید، سلمانی مقدم، محمد و نوری دشتبان، مریم (۱۳۹۸). هویت مکانی و عوامل مؤثر بر آن در محلات قدیمی نمونه مطالعه: محله کلاه فرنگی سبزوار. برنامه ریزی فضایی، ۹(۳)، ۸۹-۱۱۰. <https://doi.org/10.22108/sppl.2019.81525.0>
- رضوانی، محمدرضا، احمدی، علی (۱۳۸۸). مکان و نقش فرهنگ در شکل گیری هویت مکانی. فصلنامه مطالعات فرهنگ-ارتباطات، ۱۰(۶)، ۶۸-۴۵. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20088760.1388.10.6.3.0>
- رفیعی، مهران، خطیبی، سید محمدرضا، و داوودپور، زهره (۱۳۹۹). تبیین مفهوم پیراشهری و عوامل مؤثر در ایجاد و توسعه آن. باغ نظر، ۱۷(۹۲)، ۲۹-۵۰. <https://doi.org/10.22034/bagh.2020.194075.4215>
- رومیانی، احمد، بهمنی افشین، نظری شیخی، معصومه، و حق نظری، سمیه (۱۳۹۸). پیوندهای مکانی و سبک زندگی زنان در سکونتگاه های پیراشهری مورد: شهرستان سلسله. توسعه فضاهای پیراشهری، ۱(۲)، ۸۵-۹۴. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.26764164.1398.1.2.7.9>
- ریاحی، وحید، معصومی، مهدی (۱۳۹۹). چالش های مدیریت روستایی و نقش آن در توسعه نیافتگی روستاهای پیراشهری مورد: شیراز. توسعه فضاهای پیراشهری، ۲(۱)، ۸۴-۶۵. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.26764164.1399.2.1.5.2>
- زمانی، پارسا، صادقی ها، مهدی، امیریان، سهراب. (۱۴۰۱). خوانش عوامل کلیدی موفقیت در بازآفرینی سکونتگاه های پیراشهری با تأکید بر دینفعان نهایی مورد مطالعه: شهر چهاردنگه. مجله توسعه فضاهای پیراشهری، ۴(۲)، ۱۱۸-۱۰۳. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.26764164.1401.4.2.6.9>
- زندى، ایمان، پهلوانی، پرهام، و بیگدلی، بهناز (۱۴۰۰). تلفیق روش وزن دهی عینی کریتیک با روش کوداس و ویکور به منظور انتخاب مکان های مستعد احداث بیمارستان (مطالعه موردی: منطقه ۵ تهران). جغرافیا و توسعه فضای شهری، ۷(۲)، ۶۳-۴۱. <https://doi.org/10.22067/jgusd.2021.48121.0>
- شکوهی، مهدی، یزدان پناه، مسعود، فروزانی، معصومه، مردانی، مصطفی. (۱۳۹۷). تأثیر هویت مکانی بر نگرش ساکنان نسبت به اثرات گردشگری و حمایت از توسعه گردشگری (مورد شناسی: منطقه گردشگری کمردوغ). جغرافیا و آمایش شهری منطقه ای، ۸(۲۸)، ۱۸۰-۱۶۷. <https://doi.org/10.22111/gaij.2018.4208>
- طالشی، مصطفی.، عزیزپور، فرهاد. و دولتی، غلام. (۱۳۹۸). تحلیل اثر جریان های فضایی در تحولات کالبدی-فضایی روستاهای پیراشهری (مطالعه موردی: سکونتگاه های روستایی پیرامون کلانشهر کرج، دهستان تنکمان شمالی). فصلنامه مسکن و محیط روستا، ۳۸(۱۶۶)، ۷۹-۹۴. <http://jhre.ir/article-1-1520-fa.html>
- عناستانی، علی اکبر، جعفری، فهیمه. (۱۳۹۹). تحلیل پیشران های کلیدی مؤثر بر تغییر کاربری اراضی سکونتگاه های پیراشهری کلان شهر مشهد با رویکرد آینده پژوهی. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی شهری، ۱۱(۴۳)، ۱۷-۳۴. <https://dori.net/dor/20.1001.1.22285229.1399.11.43.2.5>
- عناستانی، علی اکبر، معینی، علی رضا. (۱۳۹۷). تأثیر هویت مکانی بر مشارکت روستاییان در روند اجرای طرح های هادی در سکونتگاه های روستایی (مورد مطالعه: روستاهای پیرامون کلانشهر مشهد). فصلنامه برنامه ریزی توسعه شهری و منطقه ای، ۳(۶)، ۱-۴۲. <https://doi.org/10.22054/urdp.2020.46384.1152>
- عناستانی، علی اکبر، معینی، علی رضا. (۱۴۰۰). تأثیر هویت مکانی بر زیست پذیری سکونت گاه های روستایی پیراشهری کلانشهر مشهد. مجله آمایش جغرافیایی فضا، ۱۱(۳۹)، ۹۰-۶۹. <https://doi.org/10.30488/gps.2019.183416.3038>

- قاندرحمتی، صفر؛ رضاعلی، منصور؛ هاشمی زهی، سودابه و جوان، فرهاد. (۱۳۹۶). بررسی عوامل مؤثر بر ارتقای تعاملات اجتماعی در پارک‌های شهری (مطالعه موردی: شهر زابل). پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۴۹(۴)، ۹۰۱-۹۱۵. doi: 10.22059/jhgr.2017.61741
- قنبرپور، مرجان، حیدری، علی‌اکبر، قنبرپور، علی. (۱۳۹۷). ارائه مدلی یکپارچه از تعریف و ابعاد هویت مکان و تعیین شاخص‌های سازنده هویت، نمونه مورد مطالعه: ساکنین شهر شیراز. مطالعات طراحی شهری و پژوهش‌های شهری، ۱(۱)، ۳۳ تا ۵۱. <https://ensani.ir/fa/article/386460>
- کریمی مشاور، مهرداد، نگین تاجی، فرشاد. (۱۳۹۷). تأثیر هویت مکانی بر ایجاد حس وابستگی و نقش آن در شکل‌گیری منظر شهری (مطالعه موردی: شهر یاسوج). فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۹(۳۳)، ۶۹-۸۴. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.22285229.1397.9.33.5.4>
- مجیدی، بتول، حیدری، سامان (۱۳۹۶). ارزیابی هویت مکانی محله‌های شهری، مطالعه موردی: محله سنگلج، منطقه ۱۲ شهر تهران. فصلنامه پژوهش‌های بوم‌شناسی شهری، ۸(۱۶)، ۲۲-۱۳. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.25383930.1396.8.16.1.4>
- مرکز آمار ایران (۱۳۹۵). سرشماری عمومی نفوس و مسکن شهرستان شیروان، تهران.
- معتضدیان، فهیمه، لاری، سید ارسلان. (۱۳۹۹). تبیین مدل ساختاری پایداری اجتماعی و هویت مکانی در منازل سکونتگاه‌های پیراشهری مورد: مجتمع مسکونی سازمانی ارتش در چابهار و کنارک. مجله توسعه فضاهای پیراشهری، ۲(۲)، ۱۷۹-۱۹۶. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.26764164.1399.2.2.11.0>
- معین، محمد. فرهنگ فارسی (شش جلدی). تهران: مؤسسه انتشاراتی امیرکبیر ۱۳۸۵.
- نصیری هنده خاله، اسماعیل؛ جوان، فرهاد و یونسی سندی، ریحانه. (۱۴۰۱). بررسی تأثیرات خزش شهری بندر انزلی در پایداری کالبدی - فضایی سکونتگاه‌های پیراشهری. روستا و توسعه پایدار فضا، ۳(۴)، ۸۲-۹۸. doi: 10.22077/vssd.2022.5475.1118
- هاتفی شجاع، سمیه، اعتصام، ایرج و اسلامی، سید غلامرضا (۱۳۹۵). بازتابی هویت مکانی روستاهای حومه‌ای در طرح‌های توسعه روستایی (مطالعه موردی: روستای دره مرادیگ شهرستان همدان). فصلنامه پژوهش‌های روستایی، ۷(۴)، ۷۱۸-۷۳۱. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20087373.1395.7.4.9.6>
- یزدانی، محمدحسن، علی پور، ابراهیم، و محمودی، ایوب (۱۳۹۸). بررسی و تحلیل هویت محلات شهری با تأکید بر حس تعلق به مکان (مورد مطالعه: محلات سیزده گانه حاشیه شهر اردبیل). جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی، ۶(۱۴)، ۹-۳۹. <https://doi.org/10.22080/ssi.2019.15124.1518>
- Dixon, J., Sturgeon, B., Huck, J., Hocking, B., Jarman, N., Bryan, D., ... & Tredoux, C. (2022). Navigating the divided city: Place identity and the time-geography of segregation. *Journal of Environmental Psychology*, 84, 101908. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2022.101908>
- Dixon, J., Sturgeon, B., Huck, J., Hocking, B., Jarman, N., Bryan, D., ... & Tredoux, C. (2022). Navigating the divided city: Place identity and the time-geography of segregation. *Journal of Environmental Psychology*, 84, 101908. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2022.101908>
- Peng, J., Yan, S., Strijker, D., Wu, Q., Chen, W., & Ma, Z. (2020). The influence of place identity on perceptions of landscape change: Exploring evidence from rural land consolidation projects in Eastern China. *Land Use Policy*, 99, 104891. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2020.104891>
- Peng, J., Yan, S., Strijker, D., Wu, Q., Chen, W., & Ma, Z. (2020). The influence of place identity on perceptions of landscape change: Exploring evidence from rural land consolidation projects in Eastern China. *Land Use Policy*, 99, 104891. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2020.104891>
- Proshansky, H.M., Fabian, A.K. (1987). The Development of Place Identity in the Child. In: Weinstein, C.S., David, T.G. (eds) *Spaces for Children*. Springer, Boston, MA. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-4684-5227-3_2
- Proshansky, H.M., Fabian, A.K. (1987). The Development of Place Identity in the Child. In: Weinstein, C.S., David, T.G. (eds) *Spaces for Children*. Springer, Boston, MA. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-4684-5227-3_2

- Wang, S., & Chen, J. S. (2015). The influence of place identity on perceived tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 52, 16-28. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2015.02.016>
- Wang, S., & Chen, J. S. (2015). The influence of place identity on perceived tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 52, 16-28. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2015.02.016>

References

- Ahmadi, M., Aziz, Sh., Fa'iqi, F., & Nikoo, N. (2019). The effects of rural-urban linkages on the physical-spatial transformations of peri-urban areas: Case study of Mahmoodabad and Atashgah settlements around the city of Karaj. *Journal of Development of Peri-Urban Spaces*, 2(1), 95-105. [In Persian] <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.26764164.1398.1.2.8.0>
- Anabestani, A. A., & Jafari, F. (2020). Analysis of key drivers affecting land use change in the peri-urban settlements of Mashhad metropolis with a foresight approach. *Journal of Urban Research and Planning*, 11(43), 17-34. [In Persian] <https://dorl.net/dor/20.1001.1.22285229.1399.11.43.2.5>
- Anabestani, A., & Moeini, A. R. (2018). The impact of spatial identity on rural participation in the implementation of rural development plans: A case study of villages surrounding Mashhad metropolis. *Journal of Urban and Regional Development Planning*, 3(6), 1-42. [In Persian] <https://doi.org/10.22054/urdp.2020.46384.1152>
- Anabestani, A., & Moeini, A. R. (2021). The impact of spatial identity on the livability of peri-urban rural settlements in Mashhad metropolis. *Journal of Geographic Space Studies*, 11(39), 69-90. [In Persian] <https://doi.org/10.30488/gps.2019.183416.3038>
- Batagva, H., Sadeghloo, T., Bozorgmehri, K., & Noghani, M. (2016). Examining the effect of information technology on the spatial identity of rural communities: Case study of the Shandiz district, Binalood County. In Proceedings of the Third International Conference on Geographic Sciences (pp. [insert page numbers]). Shiraz. [In Persian] <https://civilica.com/doc/586894>
- Dixon, J., Sturgeon, B., Huck, J., Hocking, B., Jarman, N., Bryan, D., ... & Tredoux, C. (2022). Navigating the divided city: Place identity and the time-geography of segregation. *Journal of Environmental Psychology*, 84, 101908. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2022.101908>
- Dixon, J., Sturgeon, B., Huck, J., Hocking, B., Jarman, N., Bryan, D., ... & Tredoux, C. (2022). Navigating the divided city: Place identity and the time-geography of segregation. *Journal of Environmental Psychology*, 84, 101908. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2022.101908>
- Ghaedrahmati, S., Rezaali, M., Hashemi Zehi, S. and Javan, F. (2017). Components influencing promotion of social interactions in urban parks (Case Study: Zabol City). *Human Geography Research*, 49(4), 901-915. doi: 10.22059/jhgr.2017.61741 [In Persian]
- Ghanbarpour, M., Heydari, A. A., & Ghanbarpour, A. (2018). Presenting an integrated model of defining and dimensions of place identity and determining the indices of identity formation: A case study of residents in Shiraz. *Journal of Urban Design Studies and Urban Research*, 1(1), 33-51. [In Persian] <https://ensani.ir/fa/article/386460/>
- Hatefi Shoja, S., Etesam, I., & Eslami, S. G. (2016). Representation of spatial identity in rural areas in rural development plans: Case study of the Darreh Morad Beig village in Hamadan County. *Journal of Rural Researches*, 7(4), 718-731. [In Persian] <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20087373.1395.7.4.9.6>
- Hosseini Abadi, S., Salmani Moghadam, M., & Noori Dashtban, M. (2019). Spatial identity and factors affecting it in the old neighborhoods: Case study of the Kolah Farangi neighborhood in Sabzevar. *Journal of Spatial Planning*, 9(3), 89-110. [In Persian] <https://doi.org/10.22108/sppl.2019.81525.0>
- Jamshidzadeh Shabakhsh, O., & Ghannbari, S. (2020). Urban sprawl and physical-spatial transformations of peri-urban settlements in Zahedan. *Journal of Development of Peri-Urban Spaces*, 2(1), 85-104. [In Persian] <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.26764164.1399.2.1.6.3>
- Javadi, M., Boudagh, M., & Makani, V. (2015). An introduction to the concept of identity in the built environment through the components of place, space, and form. *Journal of Urban Management*, 14(41), 139-159. [In Persian] <http://ijurm.imo.org.ir/article-1-712-fa.html>
- Karimi Moshaver, M., & Negintaji, F. (2018). The impact of spatial identity on creating a sense of belonging and its role in shaping urban landscape: A case study of Yasouj city. *Journal of Research and Urban Planning*, 9(33), 69-84. [In Persian] <https://dorl.net/dor/20.1001.1.22285229.1397.9.33.5.4>

- Majidi, B., & Heydari, S. (2017). Assessing the spatial identity of urban neighborhoods: A case study of the Sanglaj neighborhood in District 12 of Tehran. *Journal of Urban Ecology Studies*, 8(16), 13-22. [In Persian] <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.25383930.1396.8.16.1.4>
- Moein, M. (2006). *Farsi culture (six volumes)*. Tehran: Amir Kabir Publishing Institute. [In Persian]
- Mo'tazedian, F., & Lari, S. A. (2020). Explanation of the structural model of social sustainability and spatial identity in the residences of peri-urban settlements: Case study of the organizational housing complex of the army in Chabahar and Konarak. *Journal of Development of Peri-Urban Spaces*, 2(2), 179-196. [In Persian] <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.26764164.1399.2.2.11.0>
- Nasiri Hendeh Khaleh, E. , Javan, F. and Younesi Sandi, R. (2022). Investigating the effects of urban creep of Anzali port on the changes or physical-spatial stability of peri-urban settlements. *Village and Space Sustainable Development*, 3(4), 82-98. doi: 10.22077/vssd.2022.5475.1118 [In Persian]
- Peng, J., Yan, S., Strijker, D., Wu, Q., Chen, W., & Ma, Z. (2020). The influence of place identity on perceptions of landscape change: Exploring evidence from rural land consolidation projects in Eastern China. *Land Use Policy*, 99, 104891. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2020.104891>
- Peng, J., Yan, S., Strijker, D., Wu, Q., Chen, W., & Ma, Z. (2020). The influence of place identity on perceptions of landscape change: Exploring evidence from rural land consolidation projects in Eastern China. *Land Use Policy*, 99, 104891. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2020.104891>
- Peyvastgar, Y., & Akbari, Z. (2021). Investigating the impact and relationship between place attachment and spatial identity among native and non-native individuals at three scales: City, neighborhood, and home. *Journal of Urban Environment Planning and Development*, 1(3), 45-62. [In Persian] <https://dorl.net/dor/20.1001.1.27833496.1400.1.3.4.6>
- Pourramzan, E. , Hashemzahi, S. , Javan, F. and Naim Abadi, N. (2018). The Role of Historical Identity of Sistan Tourism Places in Economic Development of Rural Areas (Case study: Zahak villages). *Geography (Regional Planning)*, 7(29), 299-312. [In Persian]
- Proshansky, H.M., Fabian, A.K. (1987). The Development of Place Identity in the Child. In: Weinstein, C.S., David, T.G. (eds) *Spaces for Children*. Springer, Boston, MA. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-4684-5227-3_2
- Proshansky, H.M., Fabian, A.K. (1987). The Development of Place Identity in the Child. In: Weinstein, C.S., David, T.G. (eds) *Spaces for Children*. Springer, Boston, MA. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-4684-5227-3_2
- Rafei, M., Khateebi, S. M. R., & Davoodpour, Z. (2020). Explanation of the peri-urban concept and factors influencing its creation and development. *Journal of Bagh Nazar*, 17(92), 29-50. [In Persian] <https://doi.org/10.22034/bagh.2020.194075.4215>
- Rezvani, M. R., & Ahmadi, A. (2009). Place and the role of culture in shaping spatial identity. *Journal of Cultural-Communication Studies*, 10(6), 45-68. [In Persian] <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20088760.1388.10.6.3.0>
- Riahi, V., & Masoumi, M. (2020). Challenges of rural management and its role in the underdevelopment of peri-urban villages: Case study of Shiraz. *Journal of Development of Peri-Urban Spaces*, 2(1), 65-84. [In Persian] <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.26764164.1399.2.1.5.2>
- Romiani, A., Bahmani Afshin, N. Sh., Naseri Sheikhi, M., & Haq Nazari, S. (2019). Spatial linkages and the lifestyle of women in peri-urban settlements: Case study of the Selas County. *Journal of Development of Peri-Urban Spaces*, 1(2), 85-94. [In Persian] <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.26764164.1398.1.2.7.9>
- Shokouhi, M., Yazdanpanah, M., Forouzani, M., & Mardani, M. (2018). The impact of spatial identity on residents' attitudes towards the effects of tourism and support for tourism development: Case study of the Komardogh tourism area. *Journal of Regional Geography and Urban Planning*, 8(28), 167-180. [In Persian] <https://doi.org/10.22111/gaij.2018.4208>
- Statistical Center of Iran. (2016). General census of population and housing in Shirvan County, Tehran. [In Persian]
- Talashi, M., Azizi Pour, F., & Dolati, G. (2019). Analyzing the effect of spatial flows on physical-spatial transformations in peri-urban villages: Case study of rural settlements around the metropolis of Karaj, Northern Tankaman district. *Journal of Housing and Rural Environment*, 38(166), 79-94. [In Persian] <http://jhre.ir/article-1-1520-fa.html>
- Wang, S., & Chen, J. S. (2015). The influence of place identity on perceived tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 52, 16-28. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2015.02.016>

- Wang, S., & Chen, J. S. (2015). The influence of place identity on perceived tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 52, 16-28. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2015.02.016>
- Yazdani, M. H., Alipour, E., & Mahmoudi, A. (2019). Examination and analysis of urban neighborhood identity with emphasis on sense of place attachment: A case study of the thirteen neighborhoods on the outskirts of Ardabil. *Journal of Sociology of Social Institutions*, 6(14), 9-39. [In Persian] <https://doi.org/10.22080/ssi.2019.15124.1518>
- Zamani, P., Sadeghiha, M., & Amiryān, S. (2022). Reading key success factors in the regeneration of peri-urban settlements with an emphasis on final stakeholders: Case study of Chahardangeh city. *Journal of Development of Peri-Urban Spaces*, 4(2), 103-118. [In Persian] <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.26764164.1401.4.2.6.9>
- Zandi, I., Pahlavani, P., & Beygdel, B. (2021). Combining the Critic's objective weighting method with the KODAS and VIKOR methods for selecting suitable locations for hospital construction (Case study: Region 5 of Tehran). *Journal of Geography and Urban Space Development*, 7(2), 41-63. [In Persian] <https://doi.org/10.22067/jgusd.2021.48121.0>

